

zh 940.6931

I 29

Kronikk 1945

Store dager! - Viktige dager!

"Dette er ikke mørke dager, dette er store dager", hevdet "inston Churchill i en tale i det alt annet enn lyse året 1941. Han mente det sikkert. Englands premierminister følte gleden ved å slåss for landet sitt, følte gleden ved å få bruk for alle sine evner, følte gleden ved å stå med ryggen mot vegg og likevel boble over av kamphumor og være hellig forvisset om at en dag skulle nazismen i kne.

Krigen kaller fram verdifulle egenskaper i oss, ubegrenset offervilje, ubrytelig vennskap. Men likevel, det er ikke store dager så lenge verden står i brand, så lenge tusenvis av uskyldige dør hver dag, så lenge det fins mennesker på jorden som på ordre - eller uten - begår de verste grusomheter: - Men dette er viktige dager, verdenshistoriske dager. Verdens skjebne blir avgjort før årstrekker framover. Alle Stalins militære og politiske sjakktrakk, hver eneste tale av Churchill, hver amerikansk landgang på en ny Stillehavsoy er viktige faktorer som kommer til å bli kommentert og behandlet av hundrevis av eksperter og legfolk i tykke verker og lange avhandlinger.

Disse 5 krigsårene er antagelig det viktigste og alvorligste avsnitt også i Norges historie. Våre barn og barnebarn vil læse om lærerne og Skjærstedferden, om flygerne, om prestene og alle de andre. De vil få høre om dem som holdt stand og om dem som sviktet.

Det er grunn til å huske dette, for selv verdenshistorie blir dagligdags for oss. Etterkrigsarbeidet som vi behandler kanskje mennesker urettferdig.

Men verdenshistoriske dager, krever verdenshistoriske innsatser. Dette er de store mulighetsdager, hvor verden skal formes igjen. Du klager over at Stalins ødelæggelser her i landet, vil holde vår levestandard nede en stund. Behøver vi bli noe mindre lykkelige for det?

Nazifilosofen Oswald Spengler spådde dystert om etterlandenes undergang. Et afterland går kanskje under - hans eget. De andre må klare og kombinere humanisme og toleranse med kraft og liv. Eiterslektens øye vokter på deg!

Tyskerne tar hånd om borgervakten i Bergen.

Tyskerne har nå overtatt borgervakten i Bergen med norske nazimyndigheter som håndlangere. Det er særlig transformatorstasjonene tyskerne er nervøse for og de har utarbeidet egen vaktinstruks for dette vaktbataljon. I denne instruks heter det bl.a. at vaktpostene her å forhindre at uvedkommende personer får adgang til stasjonene og at det forvies noen sabotasje på dem. Skulle ikke vaktposten ved egen hjelp greie å forhindre dette, må absolutt straks det norske politi alarmes pr. telefon. Vakten må ikke forlate poststedet under flyalarm eller flyangrep. Hvis avløsningen ikke møter fram, skal vaktposten melde fra til politiet. Hvis en vaktpost p.g.a. sykdom ikke kan ta vakt, vil han bli henvist til tysk lege.

Borgervakten har m.a.o. muligheter både for å bli drept og for å bli angiver.

Tyskerne prøver seg igjen!

For en ukes tid siden skulle den tyske båten "Polandseek" gå fra Oslo med soldater, ammunisjon og en del politiske fanger. Imidlertid skjedde det en eksplosjon ombord 17. jan. kl. 4 om morgenen og fangene ble ført i land, hvorpå vites ikke.

Det er vanskelig med mat for tiden, meget vanskelig. Men nå er sluttoppgjør et kommer kan det en tid bli enda vanskeligere. Hvis det er mulig, så legg opp litt reserver, kålrahi, tørrfisk eller hva som helst, så du kan slenge gjennom noen uker. Kan noe gjøres, så gjør det!

UKEN SOM GIKK (18. - 24. jan.)

Østfronten. Den russiske offensiv i Polen har i siste uke ikke bare holdt tempoet, men endog øket det, og resultatene stiller alle den røde armés tidligere prestasjoner i skyggen. Tyskerne er i løpet av mindre enn 2 uker nesten kastet ut av Polen, og tre russiske armégrupper kjemper alt på tysk jord, en i Schlesien og to i Østpreussen. Framrykningen rett vestover fra Warszawa representerer nå en distanse på 270 km, d.v.s. mer enn halvparten av avstanden til Berlin, og på fløyene trues to overordentlig viktige tyske posisjoner, i sør det øverschlesiske industridistrikt, i nord hele Østpreussen. Framrykningen har foregått med en fart av 25 til 50 km i døgnet, og hittil har ikke en eneste av tyskernes linjer eller støttepunkter holdt mer enn et par dager. Dette til tross for at flere av de objektet russerne har tatt uten tvil må sies å være av meget stor strategisk betydning, f.eks. Schlesien øst for Oder, trafikksentret Czestochowa, industribyen Lodz, hovedstaden Warszawa, festningen og trafikksentret Bromberg, jernbaneknutepunktene Deutsch Lylau og Allenstein, fastningsbyer som Gumbinnen og Insterburg osv. Selvom framgangen er nesten utrolig rask og de tyske tap ifanger og falne (vel 100 000 hittil) er forholdsviss små, kan det ikke tenkes at tyskerne frivillig har oppgitt så meget og så viktig terreng som ledd i en større plan om senere motoffensiver i gunstigere utgangstillinger.

Grunnlaget for seirene er naturligvis først og fremst den overveldende russiske kraftutfoldelse både m.h.t. tropper og materiell. Etter alt å dømme har sløtet vært så meget kraftigere enn tyskerne hadde ventet at hele skjemaet for forsvaret er slått i stykker. Man hadde sikkert rognnet med at de sterkt utbygde linjer langs Rischel og i de østpreussiske gransetrøk skulle holde i uker, mens de i virkeligheten ble knust i løpet av noen dager, og dette fornykker hele grunnlaget for organiseringen av et nytt bedre forsvar i tide. Resultatet er at tyskerne må falle temmelig langt tilbake før de kan få reorganisert de oppravn styrker og grupper sine strategiske reserver for strid langs en hensiktsmessig linje, og i mellomtiden går høyest verdifullt terreng tapt.

Når det gjelder kommunikasjonene i Vest-Polen begunstiger de også i høy grad en bevegelig krigføring med store mekaniserte troppemasser som den russerne nå driver. For det første er veinettet tettere og veienes kvalitet bedre enn de fleste steder i Russland og Øst-Polen, for det annet gir selve det oppravn innlærningstapp en betydelig fordel, idet tyskerne ikke har fått tid på seg til å ødelegge eller minelegge veiene i samme utstrekning som vanlig.

En tredje faktor som bidrar til å forklare suksessen henger også sammen med tempoet; idet russerne i meget stor utstrekning har kunnet sette seg i besiddelse av praktisk talt uskadede tyske depoter, og særlig har det gjeldet mat, bensin og olje betyr det en stor lettelse for angriperens forsyningstjeneste.

Det polske skotteland egner seg også - særlig vinterstid - ypperlig for bevegelseskrig. Her er ingen naturhindringer som spiller noen rolle; myrene, sjøene og de forholdsvis små elvene er for det meste islagt, og operasjonstaktet er så stort at angriperen har en utstrakt bevegelsesfrihet og stor valgfrihet når det gjelder støtteetninger. Det er også tvilsomt om tyskerne har hatt tid og krefter til å skape noe system av befestninger i øst som tilnærmet svis kan sammenliknes med Vestvoilen, som ble fullført i fridstid.

Mot Breslau og Berlin. Marskalk Konjev, som har kommandoen over den sørligste av armégruppene i Polen, erobret 19. jan Krakow, på ukedagen etterat offensiven var satt igang. Alt dagen før var Czestochowa falt, og med disse to viktige støttepunkter i russisk hånd lå veien til Øvre-Schlesien åpen. Ved ukeskiftet brøt de russiske armeer igjennom de tyske grense-

uacc

sestillinger over en 90 km bred front, og tok bl.a. Kreuzburg (en viktig festning), Rosenberg, Pilschen, Landsberg og Gutentag. Framgangen fortsatte i begynnelsen av denne uken, og den 24. jan. ble det meldt at russerne hadde nådd fram til Oder mellom Breslau og Oppeln i 60 km bredde og brutt den viktige jernbane Breslau-Gleitwitz, den viktigste direkte forbindelseslinje mellom det øvreschlesiske industriområde og Tyskland forøvrig. Styrkene lengre sør har rykket tett inn til gruve- og fabrikkområdet, og lengre nord står russiske angrepsspisser bare 25-30 km fra Breslau, som også er et viktig industrielt sentrum.

På midtavsnittet, hvor marskalk Sjukovs armégruppe opererer, er framgangen ikke mindre imponerende. Her ble Polens tekstilsentrum og nest største by Lodz (Litzmannstadt) tatt ved et overraskende angrep den 20. jan. Tompost i framrykningen hadde vært så stort at tyskerne ikke hadde nådd å gjennomføre sine vanlige ødelagelser i byen. Under framrykningen vestover fra Lodz har russerne passert Kempen og står nå ved den gamle tyske grense. Noe lengre nord, med støttrøtning rett vestover fra Warszawa, har andre av Sjukovs arméer erobret bl.a. Kutno, Kolo og Konin ved elva Warta (Wartha), og står nå umiddelbart foren Poznan (Posen), et trafikksentrum hvor 7 jernbanelinjer løper sammen og et av de støttepunkter men har gjettet på som ledt i en bakre tysk forsvarslinje i øst. På dette punkt står russerne nærmest Berlin, som i luftlinje ligger ca. 230 km borte, en avstand som fra Oslo til Otta. Enda lengre nord har en 3. kolonne stått fram nordvestover fra Warszawa-området, parallellt med Weichsel, og nådd like til Bromberg, som ble meldt erobret den 23. jan. Også Bromberg (Bydgoszcz) er et av de viktige tyske støttepunkter som man har ment en tysk bakre linje ville bygge på.

Østpreussens skjebentime. Mens framgangen på de to sørlige hovedavsnitt i Polen alt fra første stund av var sensasjonell, så det til å begynne med ut som om offensiven mot Østpreussen skulle gå tregere. Dette bilde er i løpet av uken blitt fullstendig endret, og det er kanskje ikke noe avsnitt i øyeblikket hvor tyskerne er hardere presset enn nettopp her. Fra to kanter angriper de russiske styrker; en armégruppe under Rokosovski har trengt inn sørfra med basis i Narew-avsnittet, og en under Tsjernjakovski har gjenopptatt oktoberoffensiven mot østgrensen. Grønsbyene i sør som Tannenberg med de stolte historiske minner og Meidenburg, falt meget snart, og den 22. jan. kunne Rokosovski melde om erobringen av de viktige jernbaneknutepunkter Allenstein og Deutsch Eylau. Dermed hadde han klipet av den ene av de to hovedlinjer som forsyner de tyske styrker i Königsberg-avsnittet, og har nå rykket videre fram i retning Elbing, slik at hans støttropper står bare 30 km fra kysten. Ikke mindre oppsiktsvekkende er Tsjernjakovskis resultater; han satte an sin offensiv fra øst og nord i en halvsirkel, fra Eydtkau til Tilsit, avsnittet, og kunne 21. jan. melde at Tilsit var erobret. Samme dag falt Gumbinnen, som var en sterk sperrestilling i Insterburg-åpningen, og dagen etter falt også Insterburg, en sterk festning i et lett forsvart myrområde på veien til Königsberg, Østpreussens hovedstad. Framrykningen mot denne by har fortsatt, og russerne står i øyeblikket ikke mer enn 40 km fra den. Ved disse operasjonene og ved Sjukovs erobring av Bromberg, trues hele Østpreussen med omfatning.

Perspektiver. Den russiske offensiv har som nevnt ennå ikke vist noen tegn til avslapning, men det er ikke å vente at framrykningen skal kunne fortsette i samme tempo som hittil. Skulle den mot formodning gjøre det, ville det bety at Tysklands østarme var definitivt slått og krigen alt avgjort. Det er sikkert store tyske grupper blitt omringet og isolert og kjemper langt oak de russiske angrepsspisser, men selv om man regner med dem, er ikke de tyske tapstall så høye at man kan tro at hovedstyrkene på noen måte er snitt ut av spillet. Slaget om Frankrike kostet tyskerne bortimot 1 million mann i falne og fanger, mens tallene for østfronten hittil ikke er kommet opp over 10% av dette, til tross for at det så vidt man vet står 3-4 ganger så store styrker i øst som det sto i vest.

Alt skulle derfor tyde på at russerne om ikke lenge vil møte hardere tysk motstand, selv om det kanskje ennå kan vare en stund til dette punkt er nådd. Meget vil avhenge av hvordan russerne forstår å løse sine transportproblemer, for det krever en kjempemessig anstrengelse å føre fram

forsyningene til disse svære arméer som alt har lagt sine baser et par hundre km bak seg.

Det er derfor et spørsmål om ikke framrykningen rett vestover om ikke lenge blir bremsert opp, mens det derimot er gode chanser for ytterligere resultater i nær framtid både på sørfløyen og nordfløyen, hvor russerne opererer på langt kortere linjer. Industristrøket i Øvre-Schlesien er alt halvveis utflankert, og trues også ved en russisk framrykning (under Petrov) langs den tsjekkosllovakiske nordgrense. Man kan regne med at tyskerne vil sette meget inn på forsvaret her, men russerne vil sikkert også anstränge seg til det ytterste for å ta området, det viktigste strategiske mål for offensiven hittil. Området er nå, etter den voldsomme anglo-amerikanske bombing av Ruhr, kanskje Tysklands viktigste våpenbase, med en årsproduksjon av 110 millioner tonn kull, 4 millioner tonn stål, viktige sinkgruver, krigsindustrier (bl.a. nyanlagte Kruppverker), en stor kjemisk industri osv. Øvre-Schlesien vil derfor sikkert i den kommende tid bli et av de store brannpunkter for offensiven.

Noe liknende blir sannsynligvis tilfelle med Østpreussen, hvor russernes innbrudd er så dype og tyskenes operative muligheter så begrenset at et langvarigere tysk forsvar - bortsett fra eventuelle "pinnsinstillinger" i befestede byer - må stille seg som meget problematisk.

Uansett hvordan de kommende dagers og ukers kamper vil forløpe, er det imidlertid klart at russerne allerede har oppnådd resultater av høyeste rang, og vil tvinge tyskerne til å utkjempes avgjørende kamper i stillinger så nær vitale områder at de får en meget ringe strategisk dybde. At tyskerne ser situasjonen som meget alvorlig framgår også av de drastiske innskrenkninger som i det siste er gjennomført i den sivile sektor, med forbud mot all utenbys brevpost, forbud mot all sivil jernbanetrafikk, drastiske innskrenkninger i forbruket av gass, fullstendig stans i kull-eksport til Danmark osv.

Tsjekkosllovakia og Ungarn. De øvrige hovedretninger av offensiven i Polen. Som følge av de flanketrusler den russiske framgang i Sør-Polen og Nord-Ungarn betegner, har tyskerne begynt å trekke seg ut av den framspringende slovakiske frontbue, forfulgt av Petrovs styrker, som bl.a. har besatt Kosice, Presov og Nowy Sacz. I Budapest er tyskerne drevet helt ut av Pest, den østlige bydel, men kjemper ennå i Buda. Et tysk framstøt øst for Balaton har ført til gjenoberingen av Szekesfehervar (Stuhlweissenburg), men det kan neppe bli mer enn en forbigående suksess.

Vestfronten. Den tyske kile i Ardennene er nå helt knust med de alliertes erobring av Diekirch og St. Vith. I de siste par dager forserer tydeligvis tyskerne sin tilbaketrekning idet marsjkolonner nå også våger seg ut på veiene i dagslys. Det må være tungtveiende grunner til det, for det allierte taktiske fly har her et lett bytte. Det er mulig at den prekære situasjon i øst tvinger den tyske ledelse til et så drastisk skritt som å overføre tropper fra vestfronten, med fare for å svekke den på avgjørende måte. Det store spørsmål er hvor stor forsinkelse og uorden den tyske mot-offensiv har forårsaket i de alliertes forberedelser for vinteroffensiven i vest. Det synes mer og mer klart, som vi fra først av antydte, at offensiven var rent militært bestemt og tok sikte på - uansett omkostningene, som har vært store - å bringe så stor forvirring i de alliertes rekker at den færlige offensiv mot Ruhr, Saar og Pfalz ikke skulle kunne bringes til full utfoldelse samtidig med det russiske hovedstøt. Om dette mål er nådd, er det ennå for tidlig å avgjøre, men man må nok regne med at de allierte ennå trenger noen tid for å omgruppere sine styrker og føre fram nye reserver.

Den dypere årsak til at de vestallierte ikke har oppnådd større resultater på vestfronten i løpet av høsten og vinteren, er antagelig den feilvurdering ledelsen gjorde seg skyldig i da den mente seieren i Frankrike var krigsavgjørende. Under inntrykket av den sterkt reduserte tyske forsvarskraft i august-september ble en meget stor del av såvel tropper som materiell og tonnasje dirigert til krigsteatret i det fjerne Østen, og p.g. avstandene er slike disposisjoner så langtmvirkende at de ikke i ti-

de har kunnet omgjøres. De betydelige resultater de allerede har oppnådd bl.a. på Filippinene og i Burma er et resultat av dette, men det har ført med seg en relativ svekkelse av vestfronten som ikke hadde vært nødvendig (hvis man da ikke ser det slik at Chinas hardt trengte stilling i det siste har krevd en mer aktiv innsats på det asiatiske krigsteater).

Iva vestfronten forøvrig angår, har de britiske styrker hatt en ganske god framgang i Roermond-Geilenkirchen-avsnittet, hvor de i forrige uke satte inn en offensiv. Amerikanerne har også hatt framgang i Saarområdet og franskmennene i det sørlige Alsace, mens tyskerne har gått fram i det nordlige og bl.a. tatt tilbake Hagonsau.

Det fjerde Østen. Den sterkere allierte innsats i Asia har ført til et av de viktigste resultater som hittil er oppnådd i disse strøk, idet Burma vel en nå er gjenerobret i hele sin utstrekning. Det vil bety en betydelig styrkelse for de kinesiske styrker, som i lang tid har lidt under mangelfulle forsyninger av krigsmateriell, henvist som de har vært til luftruten. Også på de andre avsnitt i Burma har de britiske styrker framgang; de står nå bare 22 km fra Mandalay og har gjort landgang på øya Ramre, vel 100 km sør for havnebyen Akyab som de tok ved nyttår.

På Luzon i Filippinen har amerikanerne bl.a. tatt byen Tarlac som ligger omtrent midtveis mellom Lingayen og Manila, og har støtt videre sørover fra den. Det ser ut som om de holder på å kløve de japanske styrker i to, og det er tegn som tyder på at den japanske motstand på østfløyen holder på å bryte sammen.

Krigen i luften. Det viktigste nye trekk i det luftstrategiske bilde i siste uke er betinget av den russiske framrykning. Avstander fra basene i Vesteuropa til østfrontener nå ikke mer enn 1200 km, det vil si at vestmaktene uten vanskelighet vil kunne sette inn sitt tunge bombefly og de tyske forbindelseslinjer i frontens umiddelbare nærhet, noe som under de forestående avgjørende kamper kan få meget stor betydning.

Den strategiske bombing av Tyskland fortsetter, og har som vanlig konsentrert seg om oljeindustri og jernbanemål. Disse siste har særlig vært søkt i Vest- og Sør-Tyskland, og man tar neppe feil når man slutter at angrepene sikter på å vanskeliggjøre eller umuliggjøre en eventuell overføring i større målestokk av styrker tyskerne måtte kunne frigjøre i vest for innsats i øst.

De siste dager har også brøgt en betydelig virksomhet fra det taktiske flyvåpens side, med heftige angrep i dagslys på retirerende tyske kolonner ved grensen. På én dag ble 1000 tyske lastebiler ødelagt og 1200 skadet ved disse lavangrep, og meldingene sier at de tap tyskerne har lidt på denne måte er større enn de noengang har vært siden katastrofen ved Falaise i sommer.

"BOB-SHELL". Tirsdag den 23. jan. trengte sabotører inn i oljefirmaet Shell's lagerbygning i Schwensengt. ved Bislet. Ved 3-tiden hørtes en eksplosjon fra bygningen, og en veldig svart røyksøyle steg opp i den klare vinterhimmelen. I løpet av et par timer brant ca. 400 000 liter smøreolje opp. Skaden er total. Aksjonen synes å være en av de mest effektive som er foretatt på dette felt i Norge, idet tyskerne har særlige vansker med forsyningene av smøreolje, langt større enn bensin og brønnsoljer. Eisenhower uttalte for ikke lenge siden at hver liter olje i tysk besiddelse, som nå blir ødelagt, forkorter krigen med ett sekund. Holder dette stikk, skulle aksjonen tirsdag bety 5 døgns forkortelse av verdens lidelser; mange, mange tusen menneskeliv og store materielle verdier spart. Dette må vi ha i tankene hvis det rykte medfører riktighet at det også gikk norske menneskeliv med ved aksjonen, og ofrenes antall (visstnok 2 eller 3) er langt mindre enn det man måtte ha rognert med ved et bombeangrep mot et slikt mål. Ellers må det som så mange ganger før rattes alvorlig mot tyskerne for deres ansvarløse opptreden ved å legge et så krigsfarlig og farlig lager midt i byens tettbebyggelse. At de måtte være klar over den

fare som eksisterte for angrep mot det, viser det sterke vakthold på stedet, med en avdeling på 8-10 menn.

UNGARNs nye regjering har sluttet våpenstillstand med de forente nasjoner. Landet skal stille 8 divisjoner i kampene mot Tyskland og må gi slipp på de landområder det fikk ved Wien-voldgiften i 1940 (Transsilvania) og ved delingen av Tsjekkoslovakia i 1938 (delene av Slovakia og Karpat-Ukraina). Grensene blir som da var i 1937. I krigsskadeerstatning skal betales 300 mill. dollar, herav 2/3 til Russland, 1/3 til Tsjekkoslovakia og Jugoslavia.

I HELLAS er det nå sluttet våpenstillstand mellom EAM-ELAS og de britiske styrker. EAM har gått med på å frigi også de sivile gisler man hadde tatt, og det ventes at fredsforhandlinger bli opptatt i nær framtid.

Ny kjempobomber. I et år har amerikanerne holdt på å prøvefly verdens største bombefly YB-19-A. Kjempobombere kan ta en bombelast på 18 tonn eller transportere 124 fullt utrustede soldater. Spennvidden er mer enn 70 meter. Til sammenlikning kan det nevnes at B-29 kjempamaskinene har en spennvidde på ikke fullt 50 meter. YB-19A har 4 Allisonmotorer på 2.600 hestekrefter hver.

Av et Stockholmshrev.

"Tenk å Ises Aftenposten i Stockholm! Det ER oppvåkende å konstruere om igjen og om igjen, hvordan det må sette varden på hodet for å få det til å stemme med sitt elendige kram! Jeg sitter med morgennumret for 15. jan. foran meg. Der finns et fotograf av "Bull, den avsatte minister i Stockholm". Når ble han avsatt da? Meg bekjent er han utnevnt til den ikke helt uvesentlige stilling som minister i Rom.

Der fins en faksittelle av en melding i naziforganet "Folkets Dagblad" - som ingen skikkelig svenske gidder lese - med tittelen: "Konflikt Transnial - Nygårdsvold". Meldingen er datert London 9/1 FD - som om denne avisen skulle ha korrespondent i London! Den har aldri hørt det og vil aldri få det. Så følger detaljene i denne "korrespondanse" som alle har vet er laget på bestilling av norske quislinger, forat de skal få bruke avtrykket i sin presse i Norge. Lögn, lögn og etter lögn.

Dette lver altså quislingene på tenker jeg og ser for meg disse ynkelige vesener som kryper over svenskogrensen hver uke og forsikrer om at de er gode jössinger, og at de ikke har trodd et eneste ord av hva Aftenposten skriver. Hvor mange hundre som nå er avvist av norske myndigheter og er blitt internert i quislingleirone her, vet jeg ikke nøyktig. Men tallet er sterkt stigende. Vi kjenner dem nå, kan dere hjemme være forvisset om. De er enda mer ynkelige på denne siden av grensen enn hjemme, hvor uniformen likesom stiver dem opp litt.

Og det er forskrekket over de tusener og etter tusener av nordmenn som trener for harde livet i politileirone for å være dyktige til dagen kommer. Tenk at vi her ute som er så splidaktige, så hatofulle mot hverandre, har klart å reise en liten armé på nøytral grunn p en liten ørme somdog er 5 ganger så stor som all quislingmobilisering gjennom flere år. Og dette i et fremmed land hvor en mobiliseringsordre ikke kan settes i verk. 9000 og litt mer har trukket i tröya hittil.

Så vil jeg bare hilse og si - til dem som måtte være i tvil - at vi herude kjemper for demokratiet og ytringsfriheten, og at vi derfor lar kritikken komme til orde mot dem som styrer og steller. Ingen av oss er ufeilbarlige og vi har sikkert gjort mange feil herute. Men i samlingen om frigjøringen står vi som en mur.

Ikke spørr! - "Hvor skal du hen da?", - spørr fedre, mødre, søstre eller sønner, når et familiemedlem står på farten til et "illegalt" møte. Og spørsmålene trommer videre: "Hva var det for en underlig fyr du hadde besök av idag?" Eller: "Hva i all verden skulle du på det kontorert der?" Ikke spørr! Lukk öynene, glem det du vot, glem navn!

Hver time kampen krever, vil vi og skal vi gi!

Kronikken har intervjuet en representant for lærerstanden, fordi denne standen ved sin motstand mot lærersambandet i 1942 - som førte til Skjærstadferden - ikke bare slo bana under Quislings riksting, men også demonstrerte for all verden hva vi slåss for og hvor meget det gjelder.

Vi ber læreren fortelle litt om de første kampårene.

- Lærernes kamp mot nazifiseringen, sier han, tok til alt høsten 1940, like etterat N.S. var kommet til makten. Vi sendte en erklæring til Kirke- og Undervisningsdepartementet, hvor vi formulerte vårt syn: troskap mot lærerkallet og rett for enhver til å følge sin samvittighet i alle livets store og små spørsmål. Å svike dette kall og de plikter det legger på oss er å øve vold mot det beste i oss selv. Dette synet må en ha for øye skal en forstå lærernes trofaste kamp.

Våren 1941 rettet nazistene det første storangrep mot vår stand. Vårt lovlige valgte styre i Norges lærerorganisasjoner ble avsatt og kommisariske NS-formenn innsatt istedet. De ble møtt med en strøm av utmeldinger fra lærere over hele landet. - Så kom kampen mot lærersambandet i 1942. Når vi nå tenker tilbake på disse ukene og månedene i kamp på liv og død, så er det i taknemlighet mot alle som støttet opp om oss og gjorde det mulig å føre denne kompromissløse kamp til "the bitter end". Vi gjør sikkert ingen urett ved spesielt å nevne foreldrene rundt om i Norge og prestene som gikk til avlastningsoffensiv da vi sto verst oppe i det. Med deres hjelp ble lærerstanden det skjær som nazismen i Norge strandet på. Jørstadmoen og Skjærstadferden ble dens bana i vårt land. Tenk om lærerne hadde gitt seg!

- Har dere vært utsatt for andre harde påganger siden?

- Nei, bortsett fra kampen mot ungdomstjenesten - en kamp som hele folket førte - har angrepene stort sett vært av lokal og individuell natur. (Nazistene har bl.a. gjort flere forgjæves forsøk på å tvinge den beryktede Feylings bok "Liv og lære" inn i folkeskolen og en ny nazistisk lærebok i tysk inn i den høyere skole). Men hver sak, liten eller stor, betrakter vi som en frontsak. Hver eneste lærer, som er blitt utsatt for press, har i sin kamp følt at han har hatt hele lærerfronten i ryggen. Vårt ubrytelige samhold har vært vårt skarpeste våpen til denne dag, og vil bli det til siste slutt.

- Og dere har ført seiren hjem i alle konflikter?

- Ja! Vår kamp er en kamp for våre dyreste livsverdier. Vi har ikke noe valg. Derfor har vi seiret - og vil seire hva som enn kommer.

- Venter dere nye utfall fra nazistenes side?

- Vi er alltid på vakt, alltid i alarmberedskap. Vi sier som gamle Ivar Aasen: "Lat koma hva som kan, og møter som ein mann". Vi vil aldri gå på akkord; vi er beredt til å ta vår fulle del av byrdene i kampen hvilken form den enn måtte ta.

- Hva er ellers etter Deres mening skolens viktigste oppgave idag?

- Å føre barna mest mulig fysisk og psykisk uskadd gjennom denne tida.

- Har undervisningen kunnet holdes sånn noenlunde igang?

- Det har vært helt forskjellig i de forskjellige deler av landet. I byene har det vært en skrikende mangel på skolelokaler p.g.a. beslagleggelse. Men takket våre heimenes enestående offervilje og interesse har skolenene kunnet holdes noenlunde jevnt igang. Og de elever som har fått beholde sine lærere har tross alt ikke fått inn så lite kunnskaper, selvom pensumet selvsagt er blitt skåret ned i mange fag.

- Og hva synes De om den norske ungdommen av idag?

- Aldri har vi hatt en så våken ungdom. Jeg husker vinteren 1941 da hirdpöbelen bröt seg inn på skolene og gikk løs på intetanende elever med köller og batonger. Ungdommen gikk rett og slått til skolastreik og tvang fram nazimyndighetenes forbud mot hird-övergrep. Hatten av for en slik ungdom. Den har iallfall moralsk mot!

- Har De noe spesielt på hjerte når det gjelder den norske fronten?

- Det måtte være at det samhold som har vært hjemmefrontens styrke, og som er det idag, vil være det til kampens slutt og være den bærende kraft også i den vanskelige etterkrigstida.

- Er det noen lærdommer å trekke av denne krigen for skole og undervisning?

- Ja, i høy grad. Det vi har ofret på vårt skolevesen, har kommet oss til nytte i den åndskampen vi har ført. Uten den høye kulturelle standard som skolen har vært med på å skape i vårt land, hadde vi neppe vunnet seir i vår våpenløse kamp. Derfor må vi ofre det vi kan, for å bygge ut vårt skolevesen i det nye Norge.

- Ønsker De noen forandring i de alminnelige undervisningsmetodene?

- Et vanskelig og omfattende spørsmål. La meg innskrenke meg til å si at m.h.t. pedagogiske retningslinjer synes utviklingen å peke mot en kombinasjon - eller syntese - av den gamle høreskolen og den moderne arbeidsskolen.

- Bör skolen gi barna en mer bevisst demokratisk oppdragelse enn før?

- Ja! Og jeg vil understreke ordet bevisst. Demokratiet må bygges inn i sinnene. Den demokratiske ideologi - med menneskeverdet som det sentrale prinsipp - må gjennomsyre hele folkets livsinnstilling.

- Grundige kunnskaper må vel også til?

- Utan tvil. Undervisning og kunnskapsmeddelelse i det hele faller inn under ordet oppsøding i vid betydning av ordet. Et livsdyktig demokrati kan bare skapes gjennom oppsøding.

- Hvor store undre kan undervisningen utrette? Tror De f. eks. at tyskerne kan oppdraes til demokrater innen overskuelig framtid?

- Hvis en regner 100 år for overskuelig framtid, så tror jeg nok at en målbevisst og velorganisert oppdragelse vil kunne skape om selv tyskere.

- Det var framtidsplaner. Må gjeldes det kampen først og fremst, ikke sant?

- Absolutt! Hver time - av våre netter og dager - som den aktuelle kampen krever, vil vi og skal vi gi. - Men la oss heller ikke glemme at enhver kamp har 2 sider - en negativ og en positiv. Negativt: det vi bekjemper og vil rydde ut; positivt: det vi vil sette inn istedet og bygge opp.

Vi må selvsagt ikke ta seiren på forskudd - det kan kanskje ligge nær når kampen nærmer seg slutten. Men samtidig må vi være klar over at skal kampen føres til et helt ut lykkelig resultat, må ikke den positive side forsømmes.

- 0 -

Vår kollega "Bulletinen" skriver i sitt nr. 11. jan.: "Churchill advarte i sin siste tale det engelske folket mot å slappe av i krigsånstrængelsen. Det er like stor grunn til å advare det norske folk."

"Kronikken" har ikke tilstrekkelig oversikt over forholdene til å avgjøre om denne advarsel er berettiget. Men til de avdelinger av hjemmestyrkene, som ikke setter alt til side for å skaffe seg den siste trening for slaget, til de "hjemmefrontkjempere" som ikke uten hensyn til ofre - følger H.L.s paroller, til de flakjeffer som ennå ikke har lært at det er en forbrytelse å si mer enn absolutt nødvendig i krig, til de usolidariske som ikke vil dele sitt med nødsträlte deler av befolkningen, til de hökere som ägrer på svartebörs, til de slappe som ikke alltid har frontens ve og vel for öye, til alle disse mennesker - noen finns det vel av dem - er det grunn til å rette en advarsel, en alvorlig advarsel. - 0 -

Hvorledes styres Sovjetunionen?

Först i 1922 tok den nye russiske stat fast form. Hittil hadde det innen russisk område eksistert 6 selvstendige sovjetrepublikker (den russiske, ukrainske, hvitrussiske, aserbajdsjanske, grusinske og armenske. De 3 siste ble snart slått sammen til den transkaukasiske republikk), som dog hadde inngått forskjellige overenskomster, särilg vedrörende militäre og ökonomiske spørsmål. 30. des. 1922 möttes så representanter for republikkene til en rådsforsömling i Moskva, hvor det ble sluttet avtale om dannelse av en union. 6. jule 1923 ble det antatt en statsforfatning gjellende for hele Sovjetunionen. I det framholdes i deklarasjonen at sovjetrepublikkenes enstemmige beslutning om å danne "de sosialistiske sovjetrepublikkers union" garanterer for at unionen er en frivillig sammenslutning av fullt ut likeberettigete folk, at hver republikk har sikret seg retten til fritt å tre ut av union, at inntreden i unionen står öpen for alle sovjetrepublikker osv.

Senere er flere nye republikker dannet og idag inngär offisiellt 16 re-

publikker i Unionen. Ifølge 1923-forfatningen var republikkene selvstendige undtatt i saker vedrørende utenriksanliggender, krigsnakt, utenrikshandling, kommunikasjon og post og telegraf. Disse saker sorterte under kommissariater felles for alle republikkene. Men synes å være skjedd en forandring i og med den beslutning Unionens høyeste råd fattet 1. feb. 1914 og som innrømmet forbundsrepublikkene rett til å sette opp egne militære formasjoner og til selvstendig å vareta utenrikske anliggender. Hvor enkelt republikk har derfor nå opprettet egne utenriks- og forsvarskommissariater. I alt vesentlig er statsapparatet i den enkelte republikk bygget opp på samme måte som i Sovjetunionen.

Som kjent er det bare ett parti i Russland, det kommunistiske. Medlemstallet synes å ligge mellom 1,5 og 2 mill. eller bare en knapp brøst av befolkningen. Partiorganisasjonene i de forskjellige republikkene sender delegerte til det kommunistiske partiets kongress, som hittil har vært samlet 18 ganger, sist i 1939. Partiet ledes av sentralkomiteen, partisekretariatet og det politiske byrå. Under sentralkomiteen sorterer kommisjonen for statskontroll og kommisjonen for partikontroll. Stalin er siden 1922 generalsekretær i partiet, den viktigste stillingen.

Organisasjonen av Sovjetunionens lovgivende, bevilgende og utøvende myndighet gikk inn til 1936 ut fra en sovjetkongress hvor de enkelte republikker hadde representanter. Når kongressen ikke var samlet, ble dens myndighet utøvet av den sentrale utøvende komite, ofte kalt eksekutivkomiteen. Når den ikke var samlet, utførte komiteens presidium dens oppgaver. Folkekommissarienes råd, som blir tilsett av eksekutivkomiteen, har den utøvende makt. I 1936 ble forfatningen noe forandret, bl.a. ble sovjetkongressen, som før skulle samles hvert år, avskaffet. Eksekutivkomiteen ble til "Sovjetunionens høyeste råd" med den høyeste lovgivende og kontrollerende myndighet. Dette rådet er, som tidligere eksekutivkomiteen var, delt opp i et forbundsråd og et statsråd. Forbundsrådets medlemmer velges direkte av unionens borgere med et deputert pr. 300.000 innbyggere. Nasjonalitetsrådet settes sammen av et visst antall representanter for hver forbundsrepublikk. Herdattiden for medlemmene i det høyeste rådet er 4 år. Ra det trer sammen to ganger om året.

I tiden mellom Rådets møter utøves dets myndighet av Rådets presidium. Det har dog ikke anledning til å skape lover eller legge skatter, men kan under visse betingelser oppløse Rådet og utskrive nye valg. Kalinin er f. t. presidiets ordfører. Mens den bevilgende, lovgivende og kontrollerende makt ligger hos Rådet og dets presidium, ligger den utøvende makt hos folkekommissarienes råd, som blir utpekt av det Høyeste Råd og som f. t. består av 30 folkekommissærer (ministre). Stalin er ordfører og også forsvars-kommisær, mens Molotov er utenrikskommisær og Stalins næstkommanderende.

Ved forfatningsendringen i 1936 fikk enhver sovjetborger som er fylt 18 år stemmerett, uten hensyn til rase, nasjonalitet, religion, utdannelse eller tidligere virksomhet. Før hadde bare de stemmerett som livnærte seg med sine egne henders arbeid og hvis nærmeste forfedre hadde gjort det samme. Men folkets innflytelse er likevel begrenset fordi det bare kan stemme på de kandidater som kommunistpartiet setter opp.

Partiet har beskjettet seg godt. Foruten spesielle GPU-tropper (minst 100.000 mann) er også ordenspolitiet militær organisert. Det utgjør sikkert 350.000 mann. Herav hadde like til 1942 et politisk befall ved siden av det militære for å sikre partiet mot militæroppstand. Innen et regiment f. eks. var det en militær regimentsjef og en politisk regimentsjef. De militære lederes ordre måtte kontraheres av en politisk befalhavende for å være gyldig. I 1942 ble det politiske befall oppløst, og hæren fikk en ren militær ledelse.

Stalins stilling innen Unionens ledelse er først og fremst sikret ved hans stilling som partiets generalsekretær og den strenge disiplin som hersker innen partiet. Lenge hadde Stalin bare denne stilling, nå har han også overtatt posten som ordfører i folkekommissarienes råd og under krigen er han blitt øverstbefalende for den russiske hær.

Disse opplysninger, som er hentet fra en svensk bok "Russland i krig", av Sven Herman Kjellbom, viser at Russland ikke er noe demokratisk i vesterlandsk forstand. Men det er grunn til å håpe at de demokratiske bestemmel-

ser i 1936-forfatningen etterhvert vil bli satt ut i livet.

- 0 -

Den norske regjerings informasjonsbyrå melder til svenske aviser at general Rendulic prøver å sende 7 av sine 16 eller 17 tyske divisjoner i Norge til Tyskland. 2 av disse 7 divisjoner har han alt klart å få i vei.

Rendulic førte med seg 7 divisjoner fra Finland for å forene seg med de 9 eller 10 som alt var stasjonert i Norge. Han måtte helt og holdent stole på jernbanene, fordi de norske sjørutene har ligget under stadige angrep fra britiske og norske fly og overflateskip

- 0 -

Et av spørsmålene i det Svenske Galup-instituttets siste opinionsundersøkelse lød: "Hvordan mener De at Sverige skal gi den nødlidende befolkningen i Nordnorge all den hjelp vi kan, selv om vi derfor må skjære ned våre egne rasjoner, eller skal vi bare hjelpe slik at vi ikke behøver å pålegge oss noen innskrenkninger; eller skal vi ikke hjelpe i det hele tatt?" Svaret var at 61% ville gi "all den hjelp vi kan", 16% "så vi ikke må lide for det selv", 1% ville ikke gi noen hjelp i det hele og 2% visste ikke.

- 0 -

Tusen hørske skip.

Den norske journalisten Lise Lindbæk har utgitt en bok "Tusen norske skip", hvor våre sjøfolk dels selv beretter, dels blir intervjuet om hva de har opplevd under krigen. I det følgende gir vi et par utdrag fra boka.

I innledningskapitlet skriver Lise Lindbæk bl.a.: Tyskerne har trengt inn i Danmark. Tyskerne har trengt inn i Norge. Radione kom med nyheten til tusen norske skip. - Hvalflåten var på vei hjem med dyrbar olje. - Et norsk fartøy i konvoi, på vei hjem for første gang på 3 år. Noen sjømenn henger over relingen og stirrer mot det grå landet - " som det stiger frem". Alle ombord har med presanger til koner og foreldre. Hjem til Norge igjen. - Da kommer signale fra lederer i konvoien: "Konvoien skal snu". Presangene til dem hjemme er ennå ikke kommet fram. - Oslo velkjente kringkasting har plutselig fått ny stemme: alle norske skip beordres til tysk eller nøytral havn for å stå til disposisjon for tyskerne. - Av tusen norske skip var det ikke et eneste som adlød ordren fra Quisling. En norsk skipper sier: "Vi anså ordren for så dum at vi ikke engang tok den som en forulempning". - Senere ble hver enkelt sjømann gjennom radion lovet 5000 kr + 3 års hyre hvis han ville komme hjem. Men ennå har ikke Oslo radio meddelt at en eneste sjømann har vist seg.

9. april 14 et norsk skip i Kjøbenhavn. Det fikk tysk prisemannskap ombord. 1/2 år senere var fartøyet i Glaskov. Fartøyet som var ubestykket, hadde klart å bryte gjennom Skogersksperringen, gjennom tysk kontroll, minner og orlogsskip. Loggboken har ikke et ord å si om denne bedriften. - 9. april var det mange sjøfolk i Norge. Mange ble tvunget til å seile for tyskerne. Vefen til Tyskland går langs Sveriges kyst. Det går ikke mange dager mellom hver gang det meldes fra Sverige: norsk sjøfolk har kommet seg i land fra tyske skip. I livbåter. På flåter. Svømmende. Mange druknet. Men de slapp i alle fall vekk fra tyskerne, de fikk vise hva de kjempet for. - Ved våpenstillstanden mellom Tyskland og Frankrike sommeren 1940 ble hundrevis av norske sjøfolk gående ledige i Frankrike og Nordafrika. Så snart de første hva meningen var - at de skulle gå ledige så lenge krigen varte - begynte de å røre på seg. De rømte tross alle forbud og trusler. De ble gripet og kastet i fengsel. De delte seller med kokainsmuglere og andre forbrytere i Dakar. De havnet i et elendig araberfengsel i Tetuan. Flere flyktet i en seilbått over åpne Atlanter. Foretagendet ble betraktet som det rone selvmord, men den skrøplige farkosten kom fram. - Norske besetninger i de franske kolonier ble satt i konsentrasjonsleir og lokket med løfte om å få reise hjem. De måtte bygge jernbener for tyskerne i Saharas glødende sol og sand. Noen døde, mange ble syke, ingen valgte å reise hjem. De amerikanerne omsider kom, hadde over 3/4 av nordmennene klart å komme seg vekk. Resten hadde forsøkt, alle som en, men var blitt grepet.

Berlignet 3000 menn er gått under med norske skip i denne krigen. De er

omkommet på vei til Lurmanek eller Malta, Manilla eller Guadalcanar. De tropper som først nådde fram til invasjonen av Madagaskar kom fra et norsk skip, det første skip som la til kaien i Casablanca under invasjonen var norsk. (Også første skipet på Antwerpens havn var norsk). At de allierte vet å verdsette det som norske sjøfolk har utrettet, har vi et utall beviser for. Mest kjent er en ytring av Admiral Land, ordfører i USA's maritime kommisjon, i en tale til norske sjøfolk i sept. 1941: "Jeg tror det var et britisk tidsskrift som sa at den norske handelsflåten var like mye verd for de alliertes sak som en million soldater. Det er ingen overdrivelse: dere er verd meget mer enn en million soldater".

I et kapittel i boka behandles de norske båtens eneste innsetts ved utskippingene fra Dunquerque og Calais m.v. våren 1940. "Man kan si hva man vil om de norske sjømennene", sier en kaptein på en av disse båtene, "de kan være vanskelige å ha med å gjøre. Men hvor stolt var jeg ikke over nordmennene i Calais. De var modige og hjelpsomme. Og jeg måtte le da jeg så en av fyrbåtene, som tidligere hadde vært litt krangleveren, komme skroevende oppover landgangen med en skrikende liten pike på armen og en liten gutt i hånden. Å se hans klossete forsøk på å trøste den skrikende ungen var rørende. Nordmennenes rette jeg viste seg under bomberegnet. Alt detrivielle som ofte skaper misforhold ombord, forsvant. Alle ble sveiset sammen til et norsk samfund som satte sin ære i å hjelpe den skrekkslagne menneskemassen i farens stund..."

For sjøfolkene er det selvfølgelig å gjøre sitt beste. De tenker ikke over det. Mordahl Grieg, som kjente dem bedre enn de fleste, skriver i et kapittel: "Ellers tror jeg at man ombord på norske skip helst vil slippe store følelser, i all fall store ord. Offervilje og holdnhet - nei. Jeg har mange ganger måttet tenke på en søne i den beste sjømann som er blitt skrevet, "Telfun" av Joseph Conrad. En metros har stått ved røttot uten avløsning i minst 24 timer. Han passor jobben sin så fortreffelig at skipperen gjerne vil han skal fortsette. Derfor spør han metrosen, som ikke har sagt et ord hele døgnet, om han kan holde ut lengre. "Ja", svarer metrosen, "hvis ingen snakker til meg". Stumme gjør sjøfolkene sitt arbeid. De vet bedre enn noen annen at jobben må gjøres. De har stått og står i første linje i kampen mot nazismen..."

En fage beretter: "Januar 1942. Nordatlantern. Storm. "Om 3 dager er vi i New York", sa kapteinen. - Så kom torpedoen. Fartøyet krenger voldsomt. Det har fått dødsstøtet. Livbåtene settes på sjøen. Vi kan ikke se noe, vi driver akter over, arbeider som gale for å bli klar av propeller. Siden gjelder det å komme bort fra skipet - vi ror så svetten strømmen. Snøen pisker oss i ansiktet. - Styreren tar ledelsen, gjør istand et drivanker, rigger opp en mast av årer, lager ror, organiserer. Vi deles opp i 3 vakter på 5 menn, hver vakt på 3 timer. 9 mann er så syke at de ikke kan arbeide. - Og så begynner kampen for redningen. Vi styrer mot New Foundland i vår skrøpelige seilbåt. Selve båten er bra nok, men røret er brukket, masten står midt i båten, latinseilet slår og tyngdepunktet ligger foran masten - der ligger de syke under presenningen. Og dit søker fri vakt for å få litt varme og ly for stormen.

Dagene går. Den ene er lik den andre. 3 måltider - 3 skipskjeks med noe kjøttflegg og 1/2 glass vann er vår dagsrasjon. En natt regner det. Vi åpner munnen mot regnet og samler noen munnfuller. En dag ser vi fugler "Kristiansand" påstår det er landfuglar. Vi er altså nær land. Ja, en kvell ser vi fjell i det fjerne. Det er 5. dagen. Vi er fulle av forhåpning og glede. Men det var ikke land. - Første maskinisten klarer det ikke. Han har lenge vært syk, han er urelig og raser, vil opp, vil ut. Vi holder ham med makt. En natt dør han. Vi tar av ham uldtrøya og begraver ham i sjøen. - Tonen ombord er rolig. Begynner noen å jamne seg, blir han trøstet og oppfordret til å holde kjef. Stort sett er alle i godt humør. Visserlig ser det ofte kritisk ut. Bølgene truer mange ganger med å velte båten, men styrmannen spytter mot sjøen, og det hjelper. Vi snakker om andre skip, om andre mennesker, om hva vi skal drikke når vi kommer i land. En skal ha et stort glass melk, en te og en kaffe. Ingen vil ha sprit. - "Kristiansand" utbryter: "Dette er 3. gangen jeg er blitt torpedert. Jeg begynner å bli lei av det nå". Det er ikke ment som en morsomhet engang.

Ett er sikkert - alle er innstilt på å komme i land, og alle gjør sitt beste. Alt deles broderlig. Sigaretten går fra mann til mann. Ingen tar 2 drag.

Siste natten og dagen før var forferdelige. Stormen var verre enn noen gang før. Jeg føler det som om jeg sitter et eller annet sted opp i luften og ser ned på de andre. Vi holder på å kantre flere ganger. Bølgeoppene vipper inn over båten. Vi må ha to menn som øser. I de verste timene står rommannen med ansiktet vendt bakover mot bølgen. Bølgefjellet kommer rullende mot oss med en fresende skumkam. Det er dødens hånd som griper etter oss. Men rommannen klarer båten. Han orker snart ikke lengre, hendene er stive og uten følelse, fulle av blødder og åpne sår. Men han står ved røret til han får avløsning. - Vi legger oss til å hvile under seilet og sover. Ut på natten rører noe seg. Jeg vet ikke hva. Jeg våkner halvveis, kjenner meg slapp og trett og nesten varm. Skal akkurat til å sovne igjen, men så går det plutselig opp for meg at jeg holder på å fryse ihjel. Med de krefter jeg ennå har igjen, reiser jeg meg. Men "Ålesund" og Duffy er alt på vei mot øvigheten.

Plutselig en dag så vi en flyvemaskin. Vi ble som gale, viftet med årer og klær og skrek og ropte. Flyet "dukkor" over oss. Det har sett oss, det har sett oss. Og senere kom jageren. Varme hytter, varm kaffe, bulljong og sigaretter så det svimlet for oss. Ombord på jageren døde skipperen. Han hadde holdt ut hele tiden skjönt han var syk. Men han ville leve, ville gjennomføre sitt oppdrag, og viljen var den stimulan som holdt blod omløpet igang. Da redningen kom og han ikke lengre behøvde å bruke sin vilje, falt han sammen og døde. Det var den 9. dagen. - Dagen etter kom vi andre i havn. Så forunderlig trygt det kjentes å stå på fast grunn igjen."

Men snart er det ut igjen. Mange sjøfolk har mistet livet, andre har mistet helsen. Men snakker man med dem pleier man å få høre akkurat det samme ønsket: "Bare jeg snart kan få komme ut igjen". - De vil ikke sviakte saken, de vet at ofrene er nødvendige.

Luftforsvarets innsats i året som gikk.

Våre jageravdelinger, som siden D-Day vesentlig har angrepet mål på bakken, har skutt ned 28 tyske fly, antakelig skutt ned 1 og skadet 12. At antallet nedskutte fly er betraktelig mindre enn i 1943, skyldes at jageravdelingene det siste halve året praktisk talt ikke har vært i kontakt med tyske fly. Jagerne, som nå er utstyrt med bomber, har som sin vesentligste oppgave hatt bombing av mål på bakken, tyske kanonstillinger, fabrikker, lektere, lokomotiver og forsyningstransporter på landeveiene. Også en rekke flygende bomber er skutt ned.

Liksom våre jagersquadrons har også våre rekognoseringsavdelinger i Coastal Command nesten fordoblet antallet operative flygetimer. Etter at tyskerne måtte flytte sine ubåt-baser fra franskokysten, har norske avdelinger hatt en rekke vellykkede anrop mot ubåter. 2 er sikkert senket, 2 østet skadet. Hertil kommer et stort antall rekognoseringsturer etter tysk skipsfart. Under disse operasjoner er 5 tyske fly sikkert skutt ned.

Et antall norske besetninger har deltatt i Bomber Command i angrep mot mål i Tyskland og tysk-okkupert område. Enkelte av våre flygere har mer enn 60 bombeturer og er tildelt høye britiske ordener.

Norske flygere er fortsatt ved britiske night-fighter avdelinger. De har skutt ned en rekke tyske fly og flygende-bomber. - I Transport Command har norske flygere deltatt i stor utstrekning og bragt et stort antall fly over Atlanter eller videre til fjernliggende steder praktisk talt over hele verden.

Under krigen er det inntil 31 - 12 - 1944 tildelt det norske luftforsvars personell 511 utmerkelser, hvorav 114 britiske og 4 amerikanske. I 1944 er det tildelt tilsammen 267 utmerkelser, hvorav 61 britiske.

- 0 -

Den britiske brigadegeneralen Thomas T. "Addington" er utnevnt til sjef for den forbindelsesdelegasjonen som skal representere UNRRA i Norge etter landets befrielse.

- 0 -